

22.11.2022

Eduskunta
Hallintovaliokunta

Asia: HE 243/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain, henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain 29 §:n ja henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain 22 §:n muuttamisesta

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt sisäministeriötä etäkuultavaksi sekä kirjallista asiantuntijalausuntoa hallintovaliokunnan kokoukseen 23.11.2022.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sähköisen viestinnän palveluista annettua lakia, henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annettua lakia ja henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annettua lakia. Lakeihin ehdotetaan muutoksia, jotka mahdollistaisivat sujuvamman viranomaisten välisen tiedonvaihdon yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen kannalta merkittävissä tietoturvaloukkaustilanteissa ja niiden uhkissa. Ehdotuksessa Puolustusvoimien ja poliisin Liikenne- ja viestintävirastolle antamaa virka-apua ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan merkittäviä tietoturvaloukkauksia ja -uhkia. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi viestinnän välittäjän oikeudesta oma-aloitteisesti luovuttaa Liikenne- ja viestintävirastolle tietoja viesteistä ja välitystiedoista tietoturvaloukusten selvittämiseksi tai ennaltaehkäisemiseksi.

Sisäministeriö on osallistunut liikenne- ja viestintäministeriön asettaman työryhmän työskentelyyn ja sen esittämät näkemykset on pääosin otettu huomioon työryhmän työskentelyn aikana.

Sisäministeriö pitää esityksen tavoitteita kannatettavina ja katsoo, että esityksessä yksilöityjen toimijoiden välisen tiedonvaihdon ja virka-avun toimivuus on tärkeää tietoturvaloukkausten havainnoinnissa, torjunnassa ja selvittämisessä. Viranomaiset tarvitsevat tehokkaat, nopeasti käyttöön otettavissa ja toteutettavissa olevat keinot toimia vakavissa häiriötilanteissa tai niiden selvästi uhatessa. Riittävät toimintaedellytykset ja tietojen vaihtomahdollisuudet ovat nykyään aiempaakin tärkeämpiä muuttuneessa kyberturvallisuusympäristössä ja nykyisessä turvallisuusympäristössä.

Ehdotuksella mahdollistetaan nykyistä laajemmin tiedonvaihto ja yhteistyö viranomaisten välillä yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen kannalta merkittävissä tietoturvaloukkaustilanteissa ja vakavan uhan selvittämisessä. Valmistelulle asetetun ajan puitteissa ei ole voitu ratkaista kaikkia tiedonvaihtoon liittyviä haasteita. Kynnys tiedonvaihdolle on esityksessä asetettu kovin korkealle ja sen alapuolelle jääkin joukko edelleen erittäin vakavaksi katsottuja rikoksia, joissa yhteiskunnan ja yksilönkin kannalta on vahva selvittämis- ja vahinkojen estämisintressi. Esimerkkeinä voidaan mainita vakavat kiristyshaittaohjelmatapaukset, jotka ovat pahimmillaan lamauttaneet esimerkiksi koko yrityksen toiminnan.

Sähköisen viestinnän palveluita annetun lain muuttaminen; virka-apu 309 §

Virka-apusääntelyä ehdotetaan täydennettäväksi Liikenne- ja viestintäviraston saaman virka-avun osalta sellaisilta viranomaisilta, joilla on käytännössä kyvykkyyttä tietoturvaloukkausten tai uhkien selvittämiseksi. Näitä viranomaisia ovat poliisi, suojelupoliisi ja Puolustusvoimat. Liikenne- ja viestintäviraston osalta tavoitteena on myös keventää virka-apumenettelyn päätöksentekoprosessia.

Sisäministeriön näkemyksen mukaan virka-apua koskevia ehdotuksia voidaan pitää kannatettavina ja perusteltuina.

Poliisin resurssien ja ajankäytön näkökulmasta on tärkeää, että sähköisen viestinnänpalveluista annetun lain muuttamisesta esitetyn lain 309 §:n 3 momenttiin on selkeästi kirjattu se, että virka-avusta aiheutuneista kustannuksista vastaa virka-avun pyytäjä, jollei asiasta toisin sovita ja että virka-avun antamisen edellytyksenä on, että se ei vaaranna virka-apua antavalle viranomaiselle säädettyjen muiden tärkeiden tehtävien suorittamista.

Vakavien tietoturvahuhkien ja -loukkausten estäminen, selvittäminen ja hallinta vaativat lähes aina kiireellisiä toimenpiteitä, joten sisäministeriö pitää perusteltuna virka-apuprosessin riittävän joustavuuden ja nopeuden kannalta ehdotusta siitä, että Liikenne- ja viestintävirasto voisi tulevaisuudessa itse tehdä päätöksen virka-avun antamisesta esityksen mukaisissa tarkoituksissa.

Puutteena säännöksessä on kuitenkin se, että virka-avun antaminen ei oikeuta Liikenne- ja viestintävirastoa antamaan toiselle viranomaiselle tietoja viesteistä, välitystiedoista tai sijaintitiedoista. Tapausten selvittelyssä tarvitaan nimenomaisesti näitä tietoja ja esimerkiksi asiantuntija-avun yhteydessä tällaiselle tiedonvaihdolle voi olla nimenomainen tarve. Sekä virka-apua koskevassa säännöksessä 309 § että tiedonvaihdon mahdollistavan 319 a §:n tilanteissa on kyse merkittävistä tietoturvaloukkauksista.

319 a § Tietojen luovuttaminen merkittävässä tietoturvaloukkauksessa tai -uhkassa

Sisäministeriö katsoo, että vakavien tietoturvaloukkausten ja -uhkien hallinnan näkökulmasta on tärkeää, että esityksessä yksilöidyillä viranomaisilla on käytettävissään mahdollisimman kattavat ja oikea-aikaiset tiedot merkittävien ja vaikutuksiltaan vakavien tietoturvaloukkausten ja -uhkien selvittämiseksi, ennalta estämiseksi sekä vaikutusten poistamiseksi ja minimoimiseksi. Tästä syystä on perusteltua, että Liikenne- ja viestintäviraston, poliisin, suojelupoliisin ja Puolustusvoimien välinen vakaviin tietoturvaloukkauksiin ja -uhkiin liittyvä riittävä tietojenvaihto mahdollistetaan lainsäädännössä. Säännös mahdollistaa tietojen vaihdon tilanteessa, jos merkittävä tietoturvaloukkauksen tai sellaisen vakavan uhkan vaikutukset kohdistuvat pykälässä lueteltuihin, yhteiskunnan toiminnan kannalta elintärkeisiin toimintoihin tai niihin liittyviin tietoaineistoihin.

Kynnys tietojen vaihtamiselle on asetettu korkealle ja jättää edelleen tiedonvaihdon ulkopuolelle sellaisia tietoturvaloukkauksia, joiden osalta yhteiskunnalla on selkeä selvittämisen ja vahinkojen estämisen intressi. Työtä tiedonvaihdon parantamiseksi viranomaisten välillä tulee edelleen jatkaa. Sisäministeriö ja puolustusministeriö ovat asettaneet hankkeen, jossa selvityshankkeen viranomaisten toimintaedellytysten arvioimiseksi kansallisen kyberturvallisuuden varmistamisessa, kyberrikollisuuden torjunnassa, kyberpuolustuksessa sekä nopeasti kehittyvissä yhteiskunnan kyberturvallisuutta uhkaavissa tilanteissa, ottaen huomioon kansallisen ja kansainvälisen uhkaympäristön jatkuvan kehittymisen.

23.5.2022

Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa 22 §

Ehdotuksella on täsmennetty ja nimenomaisesti todettu oikeus luovuttaa tietoja Liikenne- ja viestintävirastolle. Lisäys on ehdotettu tehtäväksi poliisin henkilötietojen käsittelyä koskevaan säädökseen.

Sisäministeriöllä ei ole huomautettavaa ehdotuksesta.

Lainsäädäntöneuvos Tiina Ferm